

- Мітракова, О.О. (2021) *Інтерпретація образу Орфея в європейській прозі ХХ століття*. (Дис. докт. філософії). Бердянський Державний Педагогічний Університет, Бердянськ.
- Bork, A.M. (1963). Durrell and Relativity. *The Centennial Review*, 2 (7), 191-203.
- Durrell, L. (2020). *Justine*. London: Faber & Faber.
- Kreuter, A. (2015). Femme fatale: A visual/textual reading of the figuration of “Justine” in Lawrence Durrell’s “The Alexandria Quartet”. *De Arte*, 91 (50), 63-75.
- Speckman, B. (1961). The Style of Love in “The Alexandria Quartet”. *Calliope*, 35 (8), 66-84.
- Zahlan, A. R. (1988). City as Carnival: Narrative as Palimpsest: Lawrence Durrell’s “The Alexandria Quartet”. *The Journal of Narrative Technique*, 1 (18), 34-46.

Anna Kucheruk
V. N. Karazin Kharkiv National University
The Myth of Orpheus and Eurydice
in the Plot and Subtext of Lawrence Durrell’s Novel *Justine*

The article explores the reinterpretation of the Orpheus and Eurydice myth in Lawrence Durrell’s Justine, analysing its influence on character development and narrative structure. The study examines the mythological allusions in the depiction of Darley and Justine, emphasising the themes of unattainable love and existential struggle.

Key words: *Eurydice, femme fatale, Justine, Lawrence Durrell, mythologems, mythological allusions, Orpheus.*

Лакіза А. Ю.
Запорізький національний університет
Науковий керівник – д-р філол. наук, проф. Торкут Н. М.
<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3257>

**Візуальні коди як форми репрезентації антисемітського дискурсу
в дитячій літературі Третього рейху 1930-х років**

Одним із засобів пропаганди в Німеччині часів Третього рейху виступало мистецтво, яке було покликане виконувати ідеологічні функції. Кінематограф, театр, література розглядалися керівництвом НСДАП як дієвий інструмент впливу на масову свідомість німецького народу. Особливе місце ідеологи нацизму відводили вихованню молодого покоління, тож дитяча і підліткова література мали формувати “правильне” мислення і сприйняття навколишнього світу, в якому пріоритет мав належати арійській расі. Важливим конститuentом нацистської ідеології і культури в цілому став антисемітський дискурс, присутність якого дається взнаки навіть у такому сегменті літературного поля, як твори для дітей.

Об’єктом безпосереднього аналізу обрано чотири дитячі книжки антисемітського спрямування, усі твори були опубліковані видавництвом “*Der Stürmer*”:

1. “Не вірте ні лису на зеленій галявині, ні єврею і його присязі” (*Trau keinem Fuchs auf grüner Heid und keinem Jud auf seinem Eid*) 1936, авторка Ельвіра Бауер, а також вихователька дитячого садка. Посилаючись на напис як і на обкладинці, так і на форзаці книги, твір націлений не тільки на дитячу аудиторію, а й на дорослу. Текст представлений у віршованій формі. Зміст

книги максимально наближений до побутового життя і зображає різноманітні побутові ситуації, де євреї предстали у найгіршому світлі.

2. “Поганка” (*der Giftpilz*) 1938, автор Ернст Хаймер, працював вчителем, а після приходу нацистів до влади став представником палати преси Рейху для регіонального культурного округу. Текст твору написаний прозою, а зміст, як і в попередній книзі, максимально наближений до повсякденного життя і зображає різноманітні побутові ситуації, де євреї є головними антагоністами ключових персонажів. За нашою оцінкою, твір орієнтований на підлітків та дорослих.

3. “Євреї представляються” (*Juden stellen sich vor*) 1934, книга являє собою збірник ілюстрацій відомого художника-карикатуриста Філіпа Рупрехта, який був постійним художником видавництва. В книзі зображені карикатурно-спотворені євреї, що робить її “привабливою” для будь-якої вікової категорії.

4. “Пудель-Мопс-Такса-Пінчер та інші споглядальні історії” (*Der Pudelmopsdackelpinscher und andere besinnliche Erzählungen*) 1940, ще одна книга Ернста Хаймера, яка складається з двадцяти двох оповідань про тварин та живі організми, серед яких змії, гієни, сарани, клопи і навіть бактерії, біологічні особливості яких приписуються представникам єврейського народу.

Усі ці книги супроводжуються ілюстраціями, які можна поділити на два види: карикатурні та натуралістичні.

До карикатурних можна віднести ілюстрації, які зображені у книгах “Не вірте ні лису на зеленій галявині, ні єврею і його присязі” та “Євреї представляються”. Основана увага на ілюстраціях у цих книгах сфокусована на зовнішності євреїв. Художник цілеспрямовано спотворює тілесність персонажів, вдаючись до гротеску. Як результат, увазі читачів пропонується візуально непривабливий портрет єврея (великий ніс, випуклі очі, горбата спина, не пропорційне тіло, великий живіт, смаглява шкіра та темне волосся, замість одягу лахи, а обличчя спотворене похмурою та злою гримасою), який викликає відразу або навіть огиду.

На багатьох ілюстраціях присутні порівняння німців з євреями. Німці зображуються світлошкірими, зі світлим руським волоссям, фізично пропорційними, обличчя німців виражають здивування, обурення, жах чи відразу по відношенню до євреїв, або ж навпаки – емоції радості, коли зображені випадки цькування євреїв.

Ілюстрації також відтворюють укорінені в масовій свідомості тогочасного німецького загалу стереотипи про євреїв як людей, ціннісно протилежних християнам. Показові в цьому плані зображення сцени, де євреї сидять на спині та на хвості у диявола і таким чином подорожують по світу, або ж епізоду, коли єврейський адвокат радіє, що обманув порядних німців, або ж випадку, коли жадібний єврей тішиться тим, що забрав останню худобу у бідного німецького селянина тощо.

До натуралістичних можна віднести ілюстрації, які представлені у книгах “Пудель-Мопс-Такса-Пінчер та інші споглядальні історії” та “Поганка”. Тут фігури людей зображені анатомічно, без гротескних девіацій і порушення біологічної структури людського тіла. Але і в цих ілюстраціях присутній

контраст між німцями і євреями, який створюється не за рахунок карикатуризації останніх, а шляхом протиставлення світлого, вродливого, шляхетного (арійці) брудному, непривабливому, ницому (іудеї). Як і в попередніх ілюстраціях, євреї мають спотворену зовнішність, а німці постають як жертви, які постійно страждають від єврейської підлості. Тематика цих книг доповнена іншими стереотипами, такими як бажання євреїв панувати світом, захопити владу в Німеччині, “посягання на чистоту арійської крові” тощо.

Окремо хочемо виділити одну ілюстрацію з книги “Поганка”, де група євреїв вбиває корову на очах німецьких дітей. Це зображення мало на меті дегуманізацію образу єврея як істоти, яка не має жалості і не заслуговує на жалість.

За характером колористики ілюстрації також можна поділити на дві групи: яскраві та чорно-білі. Ілюстрації у книгах “Не вірте ні лису на зеленій галявині, ні єврею і його присязі” та “Поганка” мають досить яскраву палітру та багато деталей, що дозволяє дитині довше фокусуватися на зображенні. Ці ілюстрації мають нищівний вплив на несформовану психіку дитини. Розглядаючи яскраві картинки з великою кількістю деталей, діти легко переймають “настрій зображення”, тобто ненависть, відразу, гнів, огиду до євреїв.

Чорно-білі ілюстрації в книгах “Пудель-Мопс-Такса-Пінчер та інші споглядальні історії” та “Євреї представляються” досить мінімалістичні. Чорно-білі ілюстрації виступають засобом “спрощення”, тобто тим, що не підлягає сумніву і завжди несе в собі певний посил емоцій. Подібні ілюстрації мають вплив не тільки на дитячу, а й на сформовану психіку вже дорослої людини.

Для закріплення ідеологічної пропаганди в несформованій дитячій психіці, в книгах використовуються ілюстрації молодіжної організації “Молодь Гітлера” (*Hitlerjugend*), на яких зображені радісні хлопці та дівчата у фірмовій формі у героїчних позах. Також присутні зображення Юліуса Штрейхера (засновник антисемітського політичного видавництва “*Der Stürmer*”), який усміхається до дітей, а вони з гордістю та радістю дивляться на нього, змахуючи рукою у нацистському привітанні і простягають квіти, тим самим визиваючи довіру до правлячого режиму.

Література

Давлетов, О. Р. (2007). *НСДАП на шляху від “народного руху” до політичної партії “нового типу”*: Прорив до влади. Запоріжжя : Просвіта.

Коваленко, М. О. (2023). Ілюстрації як форма художнього вираження: дослідження впливу ілюстрацій на емоційне сприйняття літературного твору (с. 257–259). *Інноваційні тенденції сьогодення в сфері природничих, гуманітарних та точних наук : матеріали II Міжнародної наукової конференції, м. Дніпро, 17 березня 2023 року*. Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця : Європейська наукова платформа.

Bauer, E. (1936). *Trau keinem Fuchs auf grüner Heid und keinem Jud auf seinem Eid*. Retrieved from <https://ia801305.us.archive.org/35/items/Bauer-Elvira-Trau-keinem-Fuchs-auf-gruener-Heid/BauerElvira-TrauKeinemFuchsAufGruenerHeidUndKeinemJudBeiSeinemEid193646S.Scan.pdf>.

Heimer, E. (1938). *der Giftpilz*. Retrieved from <https://ia903204.us.archive.org/33/items/ernst-hiemer-der-giftpilz-1938-57-s.-fraktur/Ernst%20Hiemer%20-%20Der%20Giftpilz%20%281938%2C%2057%20S.%2C%20Fraktur%29.pdf>.

Heimer, E. (1940). *Der Pudelmopsdackelpinscher und andere besinnliche Erzählungen*. Retrieved from <https://archive.org/details/ernst-hiemer-der-pudelmopsdackelpinscher-1940-50-s.-scanfraktur/page/n5/mode/2up>

Rupprecht, Ph. (1934). *Juden stellen sich vor Erzählungen*. Retrieved from <https://archive.org/details/StreicherJuliusJudenStellenSichVor193431S.ScanFraktur/page/n23/mode/2up>

Anastasiia Lakiza
Zaporizhzhia National University
Visual Codes Representing Antisemitic Discourse
in Children's Literature of the Third Reich of the 1930s

The Anti-Semitic Children's Literature of the Third Reich of the 1930s played a key role in shaping hatred of Jews, using visual codes and ideological narratives for manipulation of children's consciousness. The article analyses the texts and illustrations of four books published by Der Stürmer, and reveals the mechanisms of their influence on the younger generation through a distorted image of Jews in household and historical contexts.

Key words: antisemitism, representation, children's literature, cartoons, Jewish image, racial ideology, Hitlerjugend.

Лиходій Є. Б.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Криницька Н. І.

<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3258>

Символіка твору Чарлі Маккізі “Хлопчик, Кріт, Лис та Кінь”

Ілюстрована книга Чарлі Маккізі (або Маккесі) “Хлопчик, Кріт, Лис і Кінь” (Mackesy, 2019). та оскароносний мультфільм режисера Пітера Бейнтон за її мотивами (Baunton & Mackesy, 2022) є філософським твором для дітей і дорослих, що поєднує елементи алегорії і притчі. Цей твір здобув широку популярність завдяки своїй щирості та універсальним життєвим істинам. Значна інтертекстуальність з повістю-казкою Антуана де Сент-Екзюпері “Маленький принц”, що простежується у схожих образах (Хлопчик, Лис), алегоричності та повчальності тексту з малюнками, також додали значної уваги до твору (Greenwood, 2020).

У цій роботі ми ставимо на меті глибше дослідити міфопоетичний символізм книги Маккізі та її літературні зв'язки.

Почнемо з того, що персонажі Маккізі можуть бути осмислені крізь призму античної натурфілософії, зокрема вчення Емпедокла про чотири стихії (земля, вогонь, повітря, вода), що складають світ (Шинкарук, 2002, с. 196). Це дає змогу побачити персонажів як уособлення фундаментальних аспектів буття, які формують шлях Хлопчика.

Кріт асоціюється із землею, що символізує стабільність, фізичний світ, матеріальність і приховане знання. Він живе під землею, що можна сприймати як метафору глибин підсвідомості або мудрості, здобутої через досвід і спостереження. Його любов до солодоців (передусім, до тортів) і простих